

OPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Vygandas Juodagalvis

1. OBOZOWISKA I OSIEDLA EPOKI KAMIENIA

BARZDŽIO MIŠKAS, REJ. VARĖNA

Osiedle kultury niemeńskiej z okresu schyłkowego neolitu, położone nad brzegiem dawnego jeziora Duba w południowej Litwie. W trakcie prac wykopaliskowych, przeprowadzonych w 1982 r. pod kierownictwem R. Rimantienė, przebadano powierzchnię 808 m². Odsłonięto warstwę kulturową o grubości 20–40 cm ze śladami ognisk i pali, fragmentami ceramiki, wyrobami krzemiennymi i kamieniami. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2255: 1–379.

Chronologia: schyłek III tysiąclecia p.n.e.

Lit.: *Rimantienė 1984a*, s. 115, 122, 221, 222, 228; *Rimantienė 1984b*.

ČEPELŪNAI, REJ. VARĖNA

Luźne znaleziska z kolekcji W. Szukiewiczza, znajdujące się w LNM, nr inw. EM 2227.

DAKTARIŠKĖ 5, REJ. TELŠIAI

Osiedle neolityczne nad jeziorem Biržulis w zachodniej Litwie. W trakcie badań prowadzonych w latach 1987–1990 przez A. Butrimasa odsłonięto 648 m². Odkryto dwie warstwy kulturowe przedzielone warstwą torfu sapropelowego. W dolnej (B) warstwie kulturowej (IV tysiąclecie p.n.e.) znaleziono ceramikę kultury narvskiej oraz przedmioty kościane, rogowe, kamienne i bursztynowe. W warstwie górnej (A) z 2. połowy III tysiąclecia p.n.e. wystąpiły zabytki kultury ceramiki sznurowej. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2245: 1–2272.

Chronologia: IV tysiąclecie p.n.e. – 2 połowa III tysiąclecia p.n.e.

Lit.: *Butrimas 1988; Butrimas 1990; Butrimas 1992*.

DUONKALNIS, REJ. TELŠIAI

Zespół stanowisk z okresu schyłkowego neolitu: osiedle, miejsce składania ofiar i groby, położone nad jeziorem Biržulis w zachodniej Litwie. Badania prowadzono pod kierownictwem A. Butrimasa w latach 1981–1983. W warstwie kulturowej o grubości 24–40 cm znaleziono fragmenty ceramiki sznurowej, wyroby z krzemienia, kości zwierząt dzikich i hodowlanych. Ślady po słupach i kilku ogniskach, z których największe miało 9 m długości i 6 m szerokości, wskazują na miejsca składania ofiar. Przebadano także 8 grobów, w tym najciekawszy podwójny grób kapłana, wyposażony w naszyjnik z zębów łosia. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2248: 1–489.

Chronologia: schyłek III tysiąclecia p.n.e.

Lit.: *Butrimas 1985*.

EŽERYNAS, REJ. ALYTUS

Zespół stanowisk na prawym brzegu Niemna, w południowej Litwie. Badania prowadzone pod kierownictwem R. Rimantienė ujawniły 24 obozowiska paleolityczne oraz kopalnie i pracownie krzemieniarskie. Znaleziono groty strzał kultury magdaleńskiej, świderskiej i mieszanej oraz oryginalne, dotąd nieznanne narzędzia do wydobywania krzemienia. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 1991: 1–1050.

Chronologia: X–IX tysiąclecie p.n.e.

Lit.: *Jablonskytė-Rimantienė 1966b; Rimantienė 1984a*, s. 19–21, 23, 27, 30, 31, 36–38, 42–47, 115, 117, 118, 186.

GIRAITĖ, REJ. VARĖNA

Obozowisko w południowej Litwie. Inwentarz krzemienny reprezentuje wyroby datowane na okres paleolitu, mezolitu i neolitu. Znaleźiska pochodzą z kolekcji W. Szukiewicza; znajdują się w LNM, nr inw. EM 18: 1–30.

Chronologia: paleolit-neolit.

Lit.: *Rimantienė* 1971, s. 50, 89 i 90; *Rimantienė* 1974, s. 35; *Rimantienė* 1984a, s. 37.

GRIBAŠA, REJ. VARĖNA

Obozowiska z południowej Litwy. Znaleźiska pochodzą z różnych okresów; są wśród nich paleolityczne krzemienne groty strzał, ceramika kultury ceramiki sznurowej. Materiały z kolekcji W. Szukiewicza znajdują się w LNM, nr inw. EM 19: 1–169 oraz w PMA w Warszawie.

Chronologia: paleolit-neolit.

Lit.: *Rimantienė* 1971, s. 20, 27, 29, 52, 154, 159; *Rimantienė* 1974, s. 37 i 38; *Rimantienė* 1984a, s. 20, 27, 220, 223.

JANAPOLĖ, REJ. TELŠIAI

Luźne znaleźiska znajdujące się w LNM, nr inw. EM 2391.

KUBILĖLIAI, REJ. ŠAKIAI

Osiedle z okresu schyłkowego neolitu, położone na prawym brzegu Szeszupy w południowo-zachodniej Litwie. W latach 1984–1989 przeprowadzono tam badania pod kierownictwem V. Juodagalvis. Objęły one obszar 938 m². Odkryto warstwę kulturową o grubości 10–40 cm ze śladami ognisk i zagłębionych w ziemi zabudowań. Znaleźiono liczne wyroby krzemienne kultury niemeńskiej oraz ceramikę o cechach mieszanych kultury niemeńskiej i sznurowej. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2353: 1–589.

Chronologia: przełom III i II tysiąclecia p.n.e.

Lit.: *Juodagalvis* 1992.

MAKSIMONYS 4, REJ. VARĖNA

Stanowisko z okresu górnego mezolitu, położone na prawym brzegu Niemna, w południowej Litwie. W 1963 r.

zbadano pod kierownictwem R. Rimantienė powierzchnię 128 m², odkrywając warstwę kulturową o grubości do 15 cm ze znaleźiskami krzemiennymi kultury maglemoskiej. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 1970: 1–136.

Chronologia: VII–VI tysiąclecie p.n.e.

Lit.: *Jablonskytė-Rimantienė* 1966a; *Rimantienė* 1984a, s. 64–69.

MARCINKONYS 1, REJ. VARĖNA

Obozowisko usytuowane na lewym brzegu rzeki Grudy w południowej Litwie. Zespół znaleźisk stanowią przedmioty z różnych epok: paleolitu, mezolitu i neolitu. Materiały, pochodzące z kolekcji W. Szukiewicza, znajdują się w LNM, nr inw. EM 31: 1–16.

Chronologia: paleolit-neolit.

Lit.: *Rimantienė* 1974, s. 51; *Rimantienė* 1984a, s. 20, 27.

MARGIAI 1, REJ. VARĖNA

Osiedle neolityczne kultury niemeńskiej nad dawnym jeziorem Duba w południowej Litwie. W latach 1980–1981 podczas prac prowadzonych przez R. Rimantienė zbadano powierzchnię 1077 m². Odkryto kilka warstw kulturowych, spośród których najwcześniejsza (C) jest datowana na IV tysiąclecie p.n.e., a warstwa druga (B) – na III tysiąclecie p.n.e. W trakcie badań znaleziono krzemienne i kamienne wyroby, fragmenty ceramiki, ślady ognisk i doły posłupowe. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2258: 1–2706.

Chronologia: IV–III tysiąclecie p.n.e.

Lit.: *Rimantienė* 1982; *Rimantienė* 1984a, s. 115–118, 120–122, 143, 146, 161–187, 234–250.

NENDRINIAI, REJ. MARIJAMPOLĖ

Obozowisko z epoki kamienia na prawym brzegu rzeki Szeszupy w południowo-zachodniej Litwie. W trakcie prac prowadzonych przez A. Merkevičiusa w latach 1966–67 na cmentarzysku z X–XIII w. odkryto wyroby krzemienne z okresu paleolitu, mezolitu i neolitu oraz fragmenty naczyń kultury ceramiki sznurowej. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2047: 1–73.

Chronologia: paleolit-neolit.

Lit.: *Rimantienė* 1971, s. 20, 81, 171; *Rimantienė* 1974, s. 57; *Rimantienė* 1984a, s. 31, 37.

NIDA – NERINGA, REJ. LOCO

Osiedle kultury rzucewskiej na Mierzei Kurońskiej z okresu schyłkowego neolitu. W latach 1973–1977 zbadano tam pod kierownictwem R. Rimantienė powierzchnię 4640 m². Odkryto warstwę kulturową o grubości do 20 cm z licznymi śladami zabudowań i ognisk. Znaleziono około 100 tysięcy fragmentów ceramiki neolitycznej, wyroby z krzemienia i kamienia oraz ozdoby bursztynowe. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2243: 1–6203. Chronologia: schyłek III tysiąclecia p.n.e. – początek II tysiąclecia p.n.e. Lit.: *Rimantienė 1989*.

PUVOČIAI, REJ. VARĖNA

Obozowisko na prawym brzegu Merezczanki w południowej Litwie. Wyróżniono 6 koncentracji zabytków krzemienianych z okresu paleolitu i brązu. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2100: 1–20. Chronologia: paleolit, brąz. Lit.: *Rimantienė 1971*, s. 18, 50, 53-58, 65, 93; *Rimantienė 1984a*, s. 33, 46–52.

RUDNINKAI, REJ. ŠALČININKAI

Znaleziska luźne znajdujące się w LNM, nr inw. EM 2069: 1

ŠAKĖS – LYNEŽERIS 8, REJ. VARĖNA

Osiedle z okresu neolitu leżące nad dawnym jeziorem w południowej Litwie. W latach 1983–1985 przebadano tam, pod kierownictwem R. Rimantienė, powierzchnię 636 m². Odsłonięto warstwę kulturową o grubości do 25 cm ze śladami ognisk i dołów postępujących. Rozprze-strzenie odkrytych znalezisk oraz typologia zabytków sugerują, że na badanym terenie funkcjonowały 4 krótko-trwałe osiedla – dwa kultury niemeńskiej z okresu środkowego neolitu (III tysiąclecie p.n.e.) oraz osiedla kultury

niemeńskiej i kultury ceramiki sznurowej ze schyłkowego okresu neolitu (koniec III – początek II tysiąclecia p.n.e.). Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 90: 1–490. Chronologia: III tysiąclecie p.n.e. – początek II tysiąclecia p.n.e. Lit.: *Rimantienė 1992c*.

ŠVENTOJI – PALANGA, REJ. LOCO

42 osiedla neolityczne oraz skupiska wyrobów neolitycznych nad dawnym przybrzeżnym jeziorem nad Morzem Bałtyckim. W latach 1966–1972 oraz 1983–1993 prowadzono pod kierownictwem R. Rimantienė prace badawcze 10 osiedli i tamy do połowu ryb. Stanowiska 1B, 2B, 3B, 4B, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33 należą do kultury narwskiej; natomiast stanowiska 1A, 2A, 3A, 4A, 5, 7, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42 – do kultury rzucewskiej. Bogaty inwentarz badanych osiedli obejmuje ceramikę kultury narwskiej i kultury rzucewskiej, wyroby z krzemienia, kości, rogu i drewna, ozdoby i surowiec bursztynowy, gładzone wyroby kamienne, wyroby z łyka lipowego oraz kory drzew. Odkryto pozostałości zabudowań neolitycznych. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. EM 2070, EM 2071, EM 2110, EM 2135–2163. Chronologia: IV – początek II tysiąclecia p.n.e. Lit.: *Rimantienė 1979*; *Rimantienė 1980*; *Rimantienė 1992b*.

TETORUNĖ, REJ. TELŠIAI

Znaleziska luźne znajdujące się w LNM, nr inw. EM 2390.

VADUOKLIAI, REJ. JONIŠKIS

Znaleziska luźne znajdujące się w LNM, nr inw. EM 2103.

ZAVISIŠKĖ, REJ. ZARASAI

Znaleziska luźne pochodzące z kolekcji E. Tyszkiewicza, znajdujące się w LNM, nr inw. EM 223.

ŽEMATIŠKĖ 1, 2, REJ. ŠVENČIONYS

Osiedla kultury narvskiej z okresu schyłkowego neolitu, położone nad jeziorem Kretuona we wschodniej Litwie. Badane były przez A. Girininkasa w latach 1976–1983. W warstwie kulturowej o grubości do 40 cm odkryto ceramikę kultury narvskiej, wyjątkowo dużo kościanych

i rogowych wyrobów, ozdób kościanych i bursztynowych oraz wyrobów z gliny. Osada Žemaitiškė 1 otoczona była trzema rzędami drewnianych wałów obronnych. Materiały znajdują się w LNM, nr inw. Ž 1, Ž 2.

Chronologia: koniec III tysiąclecia p.n.e.

Lit.: Girininkas 1990.